

ЧИСТЕЊЕ НА ЖИВОТНАТА
СРЕДИНА

ВООРУЖЕНИТЕ СИЛИ
НА РОМАНИЈА

„MIKOYAN-GUREVICH
MIG-21“

„MOWAG
PIRANHA“

ШТИТ

Број 123
Јануари 2020

ISSN 1857-6710

МАГАЗИН НА МИНИСТЕРСТВОТО ЗА ОДБРАНА НА РЕПУБЛИКА СЕВЕРНА МАКЕДОНИЈА

„ЗВУКОТ НА АЛИЈАНСАТА“

ата средина

Велес и Штип. „Наполнивме стотици кеси со ѓубре, се погриживме сите локации да останат чисти и по денешниот ден. Едноставно е – ако сакаме чиста држава, ако ѓубрето ни пречи, да престанеме да го фрламе онаму каде што не треба, порака министерката Шекеринска.

Припадниците на Армијата во многу наврати досега покажаа дека приоритет и за Министерството и за Армијата е чистата животна средина, како фундаментално човеково право. Во акцијата се придружија и првите луѓе на НАТО-канцеларијата во Скопје и на Канцеларијата на САД за одбранбена соработка.

содржина

ШТИП ■ година XII ■ број 123 ■ јануари 2020

Инфо	5
На прва линија Верска служба во Армијата на Република Северна Македонија Капелани според примерот на Американците	6
НАТО-активности НАТО и другите земји-кандидати за членство	10
Родова перспектива „Родовата перспектива и улогата на жената во реформата на безбедносниот систем“	12
НАТО-армии Вооружените сили на Романија	16
Едукација Чест и сојузничество во војна	20
Мисии на ООН United Nations Emergency Force (UNEF) – Суецки Канал (1956 – 1967) I дел	24
Вооружување Повеќенаменски подзвучен едномоторен млазен авион „L-159“	32
Вооружување „Mikoyan-Gurevich MiG-21“	34
Вооружување „Mowag Piranha“	36
Вооружување „АРЧЕР“ („ARCHER FH77 BW L52“) – 155мм Скандинавски артилерец	40
Незадолжително Кафето – омилениот пијалок на сите војници	44
Незадолжително Една Нова година, а дванаесет дочеци	52
Филм „Мидвеј“	56
	3

Со нови успеси во Новата 2020 година

Во Новата 2020 година влегуваме во ново поглавје од нашата историја. Зад нас ја оставаме годината во која ги направивме најзначајните чекори напред. 2019 година беше година на големи успеси и на значајни датуми. Најзначајно од сè е што успеавме да ја оствариме тридецениската стратедиска цел – членството на Република Северна Македонија во НАТО. 2020 е годината кога Република Северна Македонија ќе стане полноправна членка на НАТО. Во нашиот магазин „Штит“, во текот на 2019 година известувавме и пишувавме за сите позначајни успеси и настани во Министерството за одбрана и Армијата. Ќе се потсетиме на некои од позначајните датуми, пред сè во однос на деценискиот стремеж за прием на нашата држава во НАТО. На 6 февруари 2019 г. сите земји-членки на НАТО го потпишаа Протоколот за пристапување на Северна Македонија во НАТО. На 8 февруари веќе беше изгласана првата ратификација на Протоколот, а во текот на 2019 и останатите 27 земји-членки го ратификуваа Протоколот во нивните парламенти. На Состанокот на Северноатлантскиот совет, за прв пат нашите министри за одбрана и за надворешни работи учествуваа како министри од Република Северна Македонија и седеа на заедничка маса со останатите. А, на почетокот на декември 2019 г. нашето знаме, на Самитот на НАТО во Лондон гордо се развиори на јарболот меѓу знамињата на припадниците на најмоќниот воено-политички сојуз. На овој голем успех на нашата држава му претходеа активности со кои во текот на 2019 година ги заокруживме добиените задачи и проектираните цели.

За Министерството за одбрана и за Армијата, тоа значеше дека ги совладавме и последните пречки и дека ги направивме најзначајни чекори напред. Тоа значеше дека ги изработивме најзначајните стратедиски документи и започнавме со процесите за модернизација на Армијата и зголемување на средствата за одбраната. Во годината што измина ја презедовме обврската до 2024 година буџетот за одбраната да достигне до 2 проценти од БДП. Со новиот буџет имаме доволно средства реално да се посветиме на подобрувањето на стандардот на нашите припадници во секој поглед – со уште поголеми плати, со нова опрема и современо вооружување, во нови борбени возила, со гарантирани права и во подобри инфраструктурни објекти... Во 2020 година Армијата ќе продолжи со модернизацијата, и тоа во неколку области. Ќе продолжи процесот за набавка на нови возила за Лесната пешадиска баталјонска група. Армијата ќе ги добие инженерските машини за кои беше потпишан договор. Во 2020 година касарната „Боро Менков“ во Куманово ќе стане домаќин на СЕЕБРИГ, а во штипската касарна ќе продолжи формирањето на Лесната пешадиска баталјонска група, која е главниот НАТО-ресурс. Во Новата 2020 година влегуваме мотивирани од сè што е претходно сработено. МО и Армија секогаш биле институции во кои народот има најмногу доверба. Оваа заслужена чест ќе ја оправдуваме со уште повисоко крената глава и поголеми успеси и во новата 2020 година.

д-р Жанет Ристоска

ШТИТ
е магазин на
Министерството
за одбрана
на Република Северна
Македонија

Излегува од печат
еднаш во месецот

Издавач
Министерство за одбрана
на Република Северна Македонија

Претседател на Издавачкиот совет
Радмила Шекеринска

Главен и одговорен уредник
д-р Жанет Ристоска

Редакција:

Умит Реџеџи
(ликовно-графички и технички уредник)
Ксенија Митева
(лектор)
Кристина Илиевска
(новинар, фотографии)

Печати:
„СТУДИО НАМПРИНТ“
ДООЕЛ Скопје

„Орце Николов“ 116
1000 Скопје

Телефони: 02 3128 276
www.mod.gov.mk;

Ставовите содржани во написите на надворешните соработници не ја презентираат официјалната политика или ставовите на Министерството за одбрана.

ПРИЈАВИ КОРУПЦИЈА
0800 50030

Како да го спречиме следниот терористички напад

Денес, заканата од тероризам изгледа многу поинаква отколку пред нападите на 11 септември. Безбедносната заедница на САД драматично ги зголеми своите разузнавачки способности. Американската влада реши да ги елиминира слабите точки, создаде нови безбедносни агенции, а за разузнавањето постави нова парадигма – формираше центри за фузија на разузнавањето и заеднички работни групи за соработка и интеракција. Граничното обезбедување на САД беше засилено, а во Авганистан беше соборен талибанскиот режим, кој беше заштитник на терористичката организација „Ал Каеда“. Во Ирак и во Сирија, ограноците на „Ал Каеда“ и на „Исламска држава“ се деградирали, а нивните упоришта уништени. Огромниот притисок што го извршија САД и нивните сојузници врз терористичките засолништа, драстично ја намали заканата од комплексен и катастрофален терористички напад кој доаѓа од странство. Сепак, во исто време, заканата од домашниот тероризам извршен од т.н. „осамени волци“ се зголеми. Овој вид на тероризам не е нов, ниту пак е ограничен на верскиот

тероризам, всушност, според студија на ФБИ и Одделот за домашна безбедност на САД, од 2000 до 2016 година, белите расисти убија повеќе луѓе во САД од која било друга група на домашни екстремисти. Но, сепак, овој тип на тероризам, а особено следбениците на ИД ја искористија моќта на социјалните медиуми за да инспирираат, главно млади луѓе, да извршат насилство. Во 2014 година, портпаролот на ИД - Абу Мухамед ал Аднани, ги информираше следбениците ширум светот да бидат подготвени кога ќе се соочат со можноста

да убијат:....„Убијте на кој било начин, со камен, со нож или да ги прегазите со вашиот автомобил“. Според анализите на безбедносна студија направена во периодот помеѓу 2014 година и 2017 година, идентификувани се 51 терористички напади во Европа и во Северна Америка. Во овие напади извршителите немаат надворешни врски, обука или насоки, но сите имаат заеднички цихадистички инспирации преку интернет. Малата терористичка група од Авганистан се претвори во дифузно движење на радикализирани

Веднаш по терористичките напади на 11 септември, САД беа решени никогаш повеќе да не дозволат тајните терористички мрежи да извршат напад на американска почва. Во таа насока започна и развивањето на стратегијата за борба против тероризмот. Администрацијата на претседателот Џорџ Буш, а подоцна и на Обама, развија стратегија позната како „глобална војна против тероризмот“. САД се обиде да ги неутрализира терористичките засолништа каде и да се појават, а често во борбата против тероризмот соработуваа со своите сојузници. Во одредени случаи дејствуваа сами, како во специјалната операција за фаќањето на лидерот на Ал Каеда-Осама бин Ладен

пад

поединци кои планираат напади низ целиот свет. Веројатноста за извршување напади со размери на 11 септември е намалена, но е далеку од целосно анулирање. Новата генерација на „Ал Каеда“ – синот на Осам бин Ладен, Хамза, во 2015 година објави неколку аудиоснимки преку кои ги повикува следбениците да извршат терористичко насилство. Разни филијали на „Ал Каеда“, како на пример „Џабхат ал Нусра“, поточно опишана како „Ал Каеда во Сирија“, сè уште имаат намера да ги нападнаат САД. Исто така, и „Ал Каеда“ на Арапскиот Полуостров, или филијалата на јеменската организација, упорно докажува дека е фиксирана на напаѓање на авиони. ИД се соочува со пораз во Ирак и во Сирија, но и покрај тоа се обидува да го одржи брендот со осум филијали ширум светот. Огранокот на ИД во Египет во 2015 година сруши патнички авион. Во 2017 година австралиската полиција објави дека спречила напад на ИД при обид да сруши патнички авион. Една од најсигурните и докажани стратегии за спречување на таквите напади е лишување на терористичките групи од слободно и безбедно движење по недопрените предели кои се протегаат

Која е вистинската стратегија за справување со оваа нова фаза во борбата против тероризмот? За да добиеме одговор потребно е да се соочиме со неколку главни предизвици: засолништата кои ги штитат терористите за планирање и извршување нови напади, виртуелните засолништа низ кои терористичките организации ги мобилизираат групите и поединците за да извршат насилство и глобалната и домашната средина која сè повеќе е гостопримлива за терористите

од Авганистан до Северна Африка, каде што тренираат и ги планираат терористичките напади. Иако физичките безбедни засолништа и денес им се потребни на терористичките организации, порастот на виртуелните безбедни засолништа и шифрираните комуникации им овозможува нов начин за тајно планирање на нападите, за кој сè уште не постои замена. Меѓутоа предностите на физички безбедната територија се незаменливи, бидејќи на терористите им нуди сигурни приходи често преку продажба на нафта, простор за детаљно планирање на нападите, како и човечки ресурси преку доброволна и присилна регрутација. Затоа, мора да се продолжи со притисок врз безбедните засолништа. Современите противтерористички операции се зајакнати со беспилотни летала, а нивната употреба беше критикувана во однос на носењето на одлуки за одредување на целите и, секако, причинетите цивилни жртви. Во таа насока администрацијата на претседателот Обама разви пакет на стандарди преку кои се зголеми легитимноста на овие операции. Овие стандарди наложуваат пред употреба на беспилотно летало во

противтерористички операции, гаранција дека нема цивили кои би биле повредени или убиени во нападите. Меѓутоа, воената предност стекната со беспилотни летала е невозможно да се одржи во недостаток на стабилна влада и способни партнери на теренот, на пример со Либија и со Јемен. Администрацијата на Обама ги засили операциите во Ирак и во Сирија, го зголеми бројот на војници, бројот на воздушни напади и употребата на специјалните единици. За да се нанесе траен удар и пораз на „Ал Каеда“ и ИД, а воедно и да се спречат да ги користат безбедните засолништа, западните сојузници треба да продолжат со варијанта на оваа засилена стратегија. Планот на претседателот Трамп за пораз на тероризмот, наликува на неговиот претходник, но со дополнителен елемент на делегирање поголем авторитет на командантите на ова поле. Меѓутоа, воените операции секогаш ќе бидат половино решение доколку не се поддржани од долгорочна стратегија во која ќе бидат вклучени сите партнери на западните сојузници кои ќе овозможат одржлива безбедност и дипломатија. Во недостиг на безбедни засолништа терористите од ден на ден ќе стануваат

сè покреативни. Администрацијата на претседателот Трамп стави акцент на безбедноста во воздухопловството, а пример е привремената забрана за користење на лаптопи во патничките летови кои потекнуваат од одредени аеродроми во светот. Оваа мерка ги поттикнува меѓународните превозници да ги подберат своите безбедносни процедури. Не е новина дека и терористите експериментираат со беспилотни летала. Иновациите коишто најмногу ги користат терористите се социјалните медиуми. „Осамениите волци“ никогаш не се вистински сами, тие свесно бараат и наоѓаат заедници преку интернет. За да ја привлече младата ранлива популација ширум светот, ИД создаде софистицирана медиумска машина која споделува професионално креирани видеа, повеќе јазични твитови, списанија и постови на Инстаграм, кои како вирус се шират помеѓу следбениците на милитантните терористички организации. Владата на САД во оваа борба на социјалните медиуми презема сериозни чекори. Група на технолошки компании го создадоа

Стратегиите за борба против тероризмот кои во минатото претрпеа серија на модификации успеаја да спречат неколку напади од размери на 11 септември, а во голема мера поради успешно изградената безбедносно-разузнавачка мрежа

Глобалниот интернет форум за борба против тероризмот, посветен на изработка на платформи кои нема да бидат гостопримливи со терористите. Фејсбук, кој може да се пофали со повеќе од две милијарди активни месечни корисници, користи вештачка интелигенција и технологија за спречување на ширење на познатата терористичка содржина на говор на омраза и насилство. Твитер укина повеќе од 375 000 сметки кои го промовираат тероризмот. Меѓутоа,

механичкото бришењето со рака не е доволно, и платформите за социјални медиуми ќе треба да ги подобруваат своите алгоритми за автоматско откривање на екстремистички содржини - меѓународни и домашни и веднаш да ги забрануваат. Меѓутоа, она што најмногу може да влијае врз иднината на терористичките закани е нестабилноста на државите на Блискиот Исток која ја користи Иран и неговите поддржувачи, слично на состојбата во Источна Европа која ја искористува Русија. Идната закана ќе биде дефинирана од овие области кои претставуваат сигурно засолништа за терористите, а исто така се привлечни и за странските борци, инспирирани од насилството кое се спроведува во нив. Државите од Блискиот Исток можат да сметаат на Западните сојузници како гарант за нивната безбедност. Кампањата против ИД е успешна, меѓутоа според процените, околу 40.000 борци коишто дошле од повеќе од 120 земји да се борат за ИД, дел од нив ќе почнат да се враќаат дома. Со оглед на тоа што овие борци поминале неколку години на бојното поле, поголема загриженост за западните демократии сега претставуваат „квалитетно“ обучените терористи повратници. Европа ќе се соочи со директна закана од одлично обучените повратници од боиштата на Блискиот Исток, повратници од типот на извршителите на терористичките напади во Париз 2015 година и во бомбашките напади во Брисел во 2016 година. Во споредба со САД, европските држави треба да ги преиспитаат своите политики и практики за размена на информации помеѓу безбедносните и разузнавачките агенции, бидејќи тоа што се случува во Европа е многу важно и за САД. Од голема важност е дијалогот помеѓу НАТО партнерите во нивната противтерористичка соработка и размена на разузнавачки информации со и помеѓу европските земји. Сите превенирани терористички напади во минатите години беа спречени поради прецизните разузнавачки информации на тактичко ниво и квалитетните организациски реструктурирања. Треба да бидеме свесни дека повеќето од конвенционалните начини и верувања за спречување на следните терористички напади се погрешни и дека само со организациски реформи нема да постигнеме многу. Анализите на неуспешните терористички напади ни укажуваат дека најнефективните разузнавачки информации биле собрани дома како резултат на локалните разузнавачки напори. Потребен е сериозен пристап кон домашните разузнавачки податоци, сè додека добиваме разузнавачки информации кои се потребни за да ги спречиме идните напади, притоа внимавајќи на балансот за граѓанска слобода и права.

д-р Ненад Танески

